

Asia Opinnäytetyönä tehdyn tietokoneohjelman tekijänoikeus

Hakijat A.A., N.N.

Annettu 06.03.2007

Tiivistelmä *Vaatimusmäärittelyjen laatiminen ei tehnyt hakijoista tietokoneohjelman luojia. Tietokoneohjelma ja siihen liittyvä kirjallinen teos muodostivat tekijänoikeuslaissa tarkoitetun kokoomateoksen. Kysymys tietokoneohjelman tekijänoikeuden edelleenluovutusosoikeuden siirtymisestä.*

LAUSUNTOPYYNTÖ

A.A. ja N.N. ovat pyytäneet 23.5.2006 tekijänoikeusneuvostolle saapuneella kirjelmällään lausuntoa opinnäytetyönä kehittämänsä tietokoneohjelman tekijänoikeudesta.

Lausuntopyynnön taustaa

A.A. ja N.N. suorittivat Informaatioteknologia terveydenhuollossa - nimiset erikoistumisopinnot Savonian ammattikorkeakoulussa vuonna 2004 opiskellen työn ohella. Molemmat olivat työsuhteessa Kuopion kaupunkiin opiskelun aikana, A.A. projektityöntekijänä sosiaali- ja terveyskeskuksen tietohallinnossa terveystietojärjestelmän pääkäyttäjänä ja N.N. sairaanhoitajana Harjulan sairaalan poliklinikalla.

Erikoistumisopintoihin kuului opinnäytetyön tekeminen. Hakijoiden ajatuksena oli kehittää tietokoneohjelma, joka toimisi oppimisympäristönä ja testinä. Sen avulla voitaisiin seurata ja ylläpitää tietämystasoa tietoturva- ja tietosuojasioissa. Työ tehtiin omalla ajalla eikä siitä saatu palkkaa. Työaikaa saatiin käyttää yhteispalaveriin.

Opinnäytetyön tuotoksena luotiin uusi selainpohjainen sovellus "TieTuS = Tietoturva ja tietosuoja ohjeistus ja testi". TieTuS ohjelma tehtiin niin, että hakijat suunnittelivat alusta asti ohjelman, sen käytön sekä sisällön. Hakijoiden mukaan "teimme vaatimusmäärittelyt ohjelmaan eli uusi ohjelma/järjestelmä oli meidän "hengen tuotteemme", "keksintö".

Kuopion kaupungin atk-keskus palkkasi tietojenkäsittelytieteen opiskelijan M.M.:n neljäksi kuukaudeksi töihin tekemään ohjelmointityön. Ohjelmoija toteutti työtä sitä mukaa kuin hakijat tekivät vaatimusmäärittelyjä. M.M.:n ohjelmointityö oli myös hänen osaltaan opinnäytetyö Kuopion yliopiston kurssilla.

TieTuS -ohjelma sisältää kaksi eri osiota, ohjeistusosion ja testiosion. Pääsivulta aukeaa ohjeistuksia, linkkejä lainsäädäntöön ja nettisivuille, rekisteriselosteita ja esim. kirjallisuusvinkkejä. Testiosioon tarvitaan omat käyttäjätunnukset. Testi sisältää kolme eri osiota eli yleisiä kysymyksiä tietoturvasta ja tietosuojasta, kysymyksiä potilasasiakirjojen laatimisesta sekä tietojen luovutuksesta. Kysymyksiä kysytään testiosiossa 55 sovelluksen sisältäessä yhteensä 78 kysymystä ja vastausta. Hakijat suunnittelivat ja keksivät nämä kysymykset itse.

Testin tuloksista voidaan seurata testin tehneiden tietämystasoa ammattiryhmittäin ja tulosyksiköittäin. Lisäksi testin tuloksia voidaan hyödyntää mm. koulutusten suunnittelussa. Käyttäjärhymistä ja annetuista vastauksista voidaan tehdä yhteenvetoja.

TieTuS -ohjelman tekijänoikeuksista ei ole tehty erillistä sopimusta Kuopion kaupungin kanssa. Hakijoiden mukaan käyttöoikeus on Kuopion kaupungilla, koska ohjelma tehtiin käytettäväksi kaupungin sisäisessä intranetissä (SiNetissä). SiNetissä TieTuS -ohjelma on ollut käytössä marraskuusta 2004 alkaen ja sillä on nyt noin 700 käyttäjää.

Hakijoiden mukaan Kuopion atk-keskus on luovuttamassa käyttöoikeudet yksityiselle yhtiölle nimeltä Navicre Oy, koska atk-keskuksella itsellään ei ole intressiä eikä resursseja kehittää ja ylläpitää TieTuS -ohjelmistoa ja sen sisältöaineistoa jatkossa. Navicre Oy on yhtiö joka toteuttaa tietoturvan hallintajärjestelmiä julkisille ja yksityisille organisaatioille sekä antaa tietoturva- ja tietosuojakoulutusta. Hakijoiden mukaan Navicre Oy haluaa yksinoikeudella käyttöoikeuden TieTuS -ohjelmistoon. Se kehittäisi ja ylläpitäisi jatkossa TieTuS -ohjelmistoa sekä markkinoisi ja luovuttaisi ohjelmiston käyttöoikeuksia muille. Kuopion kaupunki saisi Navicre Oy:ltä ohjelmiston uudet päivitysversiot kahden vuoden ajan ilman erillistä korvausta.

Tekijänoikeusneuvostolle esitetyt kysymykset

Hakija on esittänyt 10 kysymystä, jotka koskevat tekijänoikeuksia lausuntopyynnön kohteena olevaan tietokoneohjelmaan. Kysymykset on esitetty sellaisinaan jäljempänä Tekijänoikeusneuvoston vastausten yhteydessä.

Vastineet

Navicre Oy ja Kuopion kaupungin atk-keskus eivät ole toimittaneet vastinetta.

M.M.:n sähköpostitse 22.1.2007 toimittamassa vastineessa todetaan seuraavaa.

Kuopion atk-keskus palkkasi M.M.:n atk-suunnittelijaharjoittelijaksi toukokuussa 2004 neljän kuukauden ajaksi. Hänen työhönsä kuului TieTuS -järjestelmän suunnittelu ja toteuttaminen. A.A. ja N.N. olivat suunnitelleet ja ideoineet järjestelmää ja luoneet sille vaatimuksia. Näiden suunnitelmien, ideoiden ja vaatimusten pohjalta aloitti M.M. vaatimusmäärittelyjen kirjoittamisen. Tämän jälkeen hän aloitti systeeminmäärittelyn kirjoittamisen.

M.M. aloitti ohjelmointityön vaatimus- ja systeeminmäärittelyn rinnalla, koska vaatimukset tarkentuivat osittain sitä mukaan kun projekti eteni: "A.A.:lla ja N.N.:llä ei ollut kaikista asioista selvää kuvaa, mitä he halusivat järjestelmältä". Projekti eteni tiiviissä yhteistyössä A.A.:n ja N.N.:n kanssa, koska he hyväksyivät suunnitelmansa pohjalta laaditut M.M.:n tekemät ehdotukset. A.A. ja N.N. vastasivat kokonaan TieTuS -järjestelmän kirjallisesta puolesta, eli ohjeistus- ja testiosion materiaaleista.

Kun Kuopion kaupungin atk-keskus oli selvittämässä TieTuS -järjestelmän luovuttamista Navicre Oy:lle, palkkasi Navicre Oy M.M.:n 2.10.2006 TieTuS:in jatkokehitykseen. M.M. on tehnyt tätä työtä sivutoimisesti opettajantyön ohessa muutaman tunnin viikossa.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeusneuvosto esittää lausuntonaan seuraavan.

Tekijänoikeudesta

Tekijänoikeuslain (TekijäL, 404/1961) 1 §:n mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. TekijäL 1 § sisältää esimerkkiluettelon tekijänoikeussuojaa saavista teostyypeistä. Pykälän 2 momentin mukaan tietokoneohjelmaa suojataan kirjallisena teoksena.

Oikeuskäytännössä vakiintuneen käsityksen mukaan tekijänoikeussuojaa saadakseen kirjallisen tai taiteellisen tuotteen on ylitettävä niin sanottu teoskynnys, eli sen on oltava tekijänsä henkisen luomistyön itsenäinen ja omaperäinen tulos. Itsenäisyys- ja omaperäisyysvaatimuksen katsotaan yleensä täyttyvän, jos voidaan olettaa, ettei kukaan muu vastaavaan

työhön ryhtyessään olisi tehnyt samanlaista teosta. Tekijänoikeussuojan edellytyksenä ei ole muita erityisiä vaatimuksia. Esimerkiksi suojan kohteena olevan teoksen taiteellinen taso tai käyttötarkoitus eivät ratkaise kysymystä teostason ylittymisestä tai alittumisesta. Tietokoneohjelmien osalta tämä seikka on tuotu esiin EU:n tietokoneohjelmien suojaa koskevan direktiivin johdannossa (91/250/EEC).

Teoskynnyksen ylittyminen ratkaistaan viime kädessä tapauskohtaisesti. Tekijänoikeus suojaa sekä teosta kokonaisuutena että sellaista teoksen osaa, jota muusta teoksesta irrallaan tarkasteltuna voidaan pitää tekijänsä luovan työn omaperäisenä tuloksena.

Tekijänoikeus ei suojaa teoksen ideaa tai aihetta, teoksessa käytetyn aiheen käsittelytapaa taikka teoksen sisältämiä tietoja. Täten kaksi ihmistä voi esimerkiksi kirjoittaa kirjan tai tehdä elokuvan samasta aiheesta ilman, että kyse olisi tekijänoikeuden loukkauksesta.

TekijäL 2 §:n 1 momentin mukaan tekijänoikeus tuottaa, TekijäL 2 luvussa säädetyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna. TekijäL 2 §:n 2 momentin mukaan kappaleen valmistamisena pidetään myös teoksen siirtämistä laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa.

TekijäL 2 §:n 3 momentin mukaan teos saatetaan yleisön saataviin, kun se esitetään julkisesti tai kun sen kappale tarjotaan myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi taikka sitä muutoin levitetään yleisön keskuuteen tai näytetään julkisesti.

TekijäL 5 §:ssä säädetään kokoomateoksesta. Sen mukaan sillä, joka yhdistämällä teoksia tai teosten osia on aikaansaanut kirjallisen tai taiteellisen kokoomateoksen, on siihen tekijänoikeus, mutta hänen oikeutensa ei rajoita oikeutta ensiksi mainittuihin teoksiin.

Yhteisteoksesta säädetään TekijäL 6 §:ssä: Jos kaksi tai useammat ovat yhdessä luoneet teoksen heidän osuuksiensa muodostamatta itsenäisiä teoksia, on tekijänoikeus heillä yhteisesti. Kullakin heistä on kuitenkin valta vaatimusten esittämiseen oikeuden loukkauksen johdosta. Niin sanottu yhteenliitetty teos eroaa yhteisteoksesta siinä, että tekijöiden itsenäinen panos on erotettavissa toisin kuin yhteisteoksen osalta.

Tietokoneohjelmaa voidaan sen syntytavasta riippuen pitää myös kokooma- tai yhteisteoksena.

TekijäL 28 § käsittelee tekijänoikeuden siirtymistä. Lainkohdan mukaan, ellei toisin ole sovittu, ei se, jolle tekijänoikeus on luovutettu, saa muuttaa teosta eikä luovuttaa oikeutta toiselle.

TekijäL 43 §:n mukaan tekijänoikeus on voimassa, kunnes tekijän kuolinvuodesta on kulunut 70 vuotta. Jos kyse on TekijäL 6 §:ssä tarkoitettusta teoksesta eli yhteisteoksesta, tekijänoikeus on voimassa, kunnes viimeksi kuolleen tekijän kuolinvuodesta on kulunut 70 vuotta.

Tietokoneohjelman tekijänoikeudesta

Tietokoneohjelmiin sovellettuna yksinoikeus kappaleiden valmistamiseen merkitsee sitä, että esimerkiksi ohjelman tallentaminen tietokoneen muistiin edellyttää ohjelman oikeudenhaltijan lupaa. Yleisön saataviin saattamisen oikeus merkitsee oikeutta päättää ohjelmien kappaleiden myynnistä, vuokrauksesta, lainauksesta ja muusta levittämisestä yleisön keskuuteen.

Tekijänoikeus syntyy aina lähtökohtaisesti teoksen luoneelle fyysiselle henkilölle. Tietokoneohjelman tekijänä pidetään ohjelman toteuttamiseen tähtäävän, eri ratkaisuvaihtoehtojen harkinnan ja valinnan tehnyttä henkilöä tai varsinaisen ohjelmointityön tehnyttä henkilöä tai molempia. Toisella tietokoneohjelmalla generoidut tietokoneohjelmat eivät nauti tekijänoikeussuojaa.

Tietokoneohjelmia koskevassa Neuvoston direktiivissä (91/250/EEC) artiklan 1(1) mukaan tietokoneohjelmilla tarkoitetaan myös valmistelemaan suunnitteluun liittyvää aineistoa (engl. "preparatory design material"). Direktiivin johdanto-osassa todetaan lisäksi, että tietokoneohjelman käsite sisältää myös tietokoneohjelman kehittämiseen tähtäävän valmistelemaan suunnittelutyön, jos valmistelemaan työ on luonteeltaan sellaista, että sen tuloksena voi myöhemmässä vaiheessa olla tietokoneohjelma. - Direktiivin säännökset on otettu Suomen tekijänoikeuslakiin lainmuutoksella 7.5.1993/418 (hallituksen esitys 211/1992vp).

Tietokoneohjelman osalta teoskynnyksen kannalta keskeinen itsenäisyys ja omaperäisyys ilmenee ensi sijassa ohjelmoijan tekemissä valinnoissa eri ratkaisuvaihtoehtojen välillä. Jos tietojenkäsittelyongelmaan on olemassa ainoastaan yksi ratkaisu, johon päädytään mekaanisesti ulkoisten tekijöiden sanelemana, ei ohjelma ilmennä ohjelmoijan omaperäistä luovaa panosta eikä siten ylitä teoskynnystä. Teostasoon eivät myöskään yllä yksinkertaiset ohjelmat, jotka koostuvat sarjasta alan ammattilaiselle lähinnä itsestään selviä toimia, eivätkä yleisesti käytetyt ratkaisut.

Tekijänoikeus tietokoneohjelmaan ja siihen välittömästi liittyvään teokseen siirtyy työnantajalle TekijäL 40 b §:n säännöksen mukaisesti, kun kyseessä on työ- tai virkasuhteesta johtuvien työtehtävien täyttämisen. Oikeuksien siirtyminen käsittää 2 §:n mukaiset taloudelliset oikeudet, ja se pysyy voimassa myös työ- tai virkasuhteen päätyttyä (HE 161/1990 vp., ss. 53-54).

Tietokoneohjelman tekijänoikeuden siirtymisen laajuutta suhteessa TekijäL 28 §:n määräykseen ei varsinaisesti ole käsitelty oikeuskirjallisuudessa. Samassa pykälässä olevaa muuttamiskielto-olettamaa on kuitenkin käsitelty esimerkiksi teoksessa Harenko - Niiranen -Tarkela: "Tekijänoikeus. Kommentaari ja käsikirja" (Porvoo 2006). Kirjan s. 299 pidetään kysymystä muuttamisoikeuden siirtymisestä ohjelmointialalla vähäisenä, koska sillä noudatettavan tavan mukaan työntekijän muuttamisoikeus ohjelmaan siirtyy joka tapauksessa laajasti työnantajalle työsopimussuhteen perusteella. Tietokoneohjelmia koskevan direktiivin (91/250/EEC) artiklan 2(3) mukaan jos tietokoneohjelman on luonut työntekijä työtehtäviään suorittaessaan tai työnantajansa antamien ohjeiden mukaisesti, on työnantajalla yksin oikeus määrätä kaikista taloudellisista oikeuksista näin luotuun tietokoneohjelmaan, jollei toisin ole sovittu.

Tietokoneohjelman syntyprosessista

Tekijänoikeuskomitean IV osamietinnössä (KM 1987:8, Tietotekniikka ja tekijänoikeus) kuvaillaan tietokoneohjelman syntyä prosessina seuraavasti (s. 49):

"Tietokoneohjelman valmistus tapahtuu useassa vaiheessa ja vaatii tekijältään suurta tarkkuutta. Vähäinen virhe voi estää ohjelman käytön. (...) Ohjelmoinnin ensimmäisessä vaiheessa suunnittelija tai ohjelmoija määrittelee ja rajaa tietojenkäsittelyongelman, halutun lopputuloksen ja ratkaisuvaihtoehdot."

"Toisessa vaiheessa ongelmasta laaditaan esimerkiksi graafinen tai sanallinen esitys, jonka tarkoituksena on havainnollistaa ongelman rakenne ja ratkaisuperiaate (algoritmi) sekä dokumentoida ja ohjata ohjelmointia. Tämä jälkeen laaditaan modulien vuokaaviot, jotka ilmaisevat ohjelman loogisen rakenteen."

"Kolmannessa vaiheessa valitaan ohjelmointikielet ja muut ohjelmoinnin apuvälineet. Ohjelman tultua koodatuksi valitulle kielelle se on vielä ohjelmoijan luettavissa olevassa muodossa paperilla."

Tekstinkäsittelymuistissa oleva ohjelma voidaan tallentaa levykkeelle tai syöttää suoraan keskusmuistiin konekieliseen muotoon. Tietokone kääntää ohjelmointikielellä laaditun ohjelman konekieliseksi koodiksi kerralla kokonaan kääntäjäohjelman avulla. Lopuksi ohjelma testataan ja dokumentoidaan (KM 1987:8 s. 50).

Tekijänoikeusneuvostolle esitetyn alan toimintakäytäntöjä koskevan selvityksen mukaan tietokoneohjelman synty voidaan jakaa kahteen vaiheeseen, ideatasoiseen suunnitteluun ja tekijänoikeudellisesti suojatun tietokoneohjelman syntymiseen. Ensin mainittuun luetaan kuuluviksi esitutkimus (prestudy), vaatimusmäärittely ja toiminnallinen määrittely.

Jälkimmäiseen kuuluu tekninen suunnittelu (technical specification) ja varsinainen ohjelmointityö. Selvien rajalinjojen vetäminen voi kuitenkin tapauksesta riippuen olla vaikeaa.

Tietokoneohjelman syntyprosessia on myös kuvattu seuraavasti (Kristiina Harenko - Valtteri Niiranen - Pekka Tarkela: "Tekijänoikeus - kommentaari ja käsikirja". Porvoo 2006, s. 342) työsuhdetekijänoikeutta koskevassa jaksossa:

"Tietokoneohjelmat syntyvät yleensä ryhmätyönä. (...) Työ jakaantuu eri työvaiheisiin ja osiin. (...) Kehitystyöhön osallistuneiden työntekijöiden panosten määrä ja luonne vaihtelevat suuresti. (...) Yksittäisen tekijän osuutta on käytännössä vaikeata tai mahdotonta erottaa lopullisesta ohjelmasta."

Yllä olevasta voidaan päätellä, että tietokoneohjelma on usein luonteeltaan sellainen teos, josta on vaikeata erotella yksittäisten luovaan työhön osallistuneiden tekijöiden itsenäistä panosta tai sen merkitystä lopputuloksen suhteen.

Korkeimman oikeuden ratkaisukäytäntö

Korkein oikeus on ottanut kantaa tietokoneohjelman tekijänoikeuteen useissa ratkaisuisissa, esim. KKO 1996:43 ja 2003:88. Ratkaisut eivät kuitenkaan varsinaisesti koske tässä tapauksessa esitettyä tilannetta, jossa olennainen oikeuskysymys on oikeuksien siirtymisen laajuus opintotyön osalta ja työsuhteessa.

Tekijänoikeusneuvoston aiempi lausuntokäytäntö

Tekijänoikeusneuvosto on lausunut tietokoneohjelmista useissa lausunnoissaan, viimeksi esim. 2006:12, 2006:5 ja 2005:7 ja niissä mainitut lausunnot. Lausunnot ovat useimmiten koskeneet väitteitä tietokoneohjelman laittomasta kopioinnista.

Vastaukset lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin

1. Voiko Kuopion kaupungin atk-keskus luovuttaa ohjelmiston käyttöoikeuden yksinoikeudella Navicre Oy:lle?

A.A.:n, N.N.:n ja M.M.:n kertomuksista käy yhtäpitävästi ilmi, että kaikki ovat eri tavoin osallistuneet lopputuloksena syntyneen TieTuS - tuotekokonaisuuden luomiseen.

Varsinaiseksi tietokoneohjelman ohjelmointityöksi on kuitenkin tekijänoikeusneuvostolle toimitettujen kuvausten perusteella luotettavasti katsottavissa ainoastaan M.M.:n osuus. Tähän viittaa sekä M.M.:n kertomus omasta ja hakijoiden rooleista että myös hakijoiden

lausuntopyyntö, jossa todetaan s. 2, että "Kuopion atk-keskus palkkasi tietojenkäsittelytieteen opiskelijan M.M.:n neljäksi kuukaudeksi töihin *tekemään ohjelmointityön*" (kurs. MH). Hakijoiden itsensä tekemäksi kuvaamia vaatimusmäärittelyjä ei tekijänoikeusneuvoston käsityksen mukaan vielä sellaisenaan ole pidettävä tietokoneohjelman luomisena.

Tekijänoikeusneuvosto korostaa, että mikäli tarkemmassa selvityksessä ilmenee osapuolten roolien olleen jokin muu kuin mikä tekijänoikeusneuvostolle toimitetuista kuvauksista ilmenee, voi johtopäätös olla toinen. Tämä on kuitenkin sellainen näyttökysymys, jota tekijänoikeusneuvosto ei käytäntönsä mukaisesti selvitä normaalia asiakirjaselvitystä laajemmin.

Lausuntopyynnön kohteena olevaa tietokoneohjelmaa on siitä annettujen kuvausten perusteella pidettävä tekijänoikeuslain suojan piiriin kuuluvana tietokoneohjelmana. M.M. on tehnyt työnsä työntekijänä työtehtäviään suorittaen. Hänen luomansa tietokoneohjelman tekijänoikeus on siten siirtynyt TekijäL 40 b §:n nojalla työnantajalle eli Kuopion kaupungin atk-keskukselle tai sille taholle, jota Kuopion kaupunginhallinnossa on pidettävä kyseisen työsuhteen osalta työnantajana.

Ohjelmistoon sisältyy kuitenkin tietokoneohjelman lisäksi runsaasti muuta sisältöaineistoa. Tämän aineiston voidaan katsoa olevan siinä määrin itsenäisen ja omaperäisen että kyseessä on tekijänoikeuslaissa tarkoitettu kirjallinen teos. Hakijoiden ja M.M.:n yhteistyön tuloksena on siten syntynyt kokoomateos, joka muodostuu hakijoiden laatimasta kirjallisesta teoksesta ja M.M.:n laatimasta tietokoneohjelmasta.

Kuopion kaupungin atk-keskus tai edellä mainittu muu taho ei voi siten siirtää kokoomateosta ilman hakijoiden suostumusta. Tämä koskee myös yksinoikeuden luovutusta Navicre Oy:lle.

Kauppiasen asemaa tekijänoikeusneuvosto käsittelee vielä tarkemmin kysymyksen 2 yhteydessä.

2. Tarvitaanko luovutukseen tekijöiden lupa? Tarvitaanko ohjelmoijan lupa lähdekoodin luovutukseen?

A.A. ja N.N.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että luovutuksella tarkoitetaan kokoomateoksen luovutusta, joka koostuu A.A.:n ja N.N.:n tekemästä kirjallisesta teoksesta sekä M.M.:n luomasta tietokoneohjelmasta. Luovutus edellyttää A.A.:n ja N.N.:n luvan.

M.M.

Ohjelmointityön tehneen M.M.:n oikeudet ovat siirtyneet työsuhteessa Kuopion kaupungille työnantajana. M.M.:n suhteen edelleenluovutuksen osalta tulee arvioitavaksi TekijäL 28 §:n edelleenluovutusta koskeva olettamasaännös, jonka mukaan tekijänoikeuden edelleen luovuttaminen ei ole sallittua, elleivät osapuolet ole asiasta toisin sopineet.

Kyseinen lainkohta on säädetty 1961 eli kauan ennen tietokoneohjelmia koskevan sääntelyn ottamista tekijänoikeuslakiin. TekijäL 28 § tarkoittaa sopimukseen perustuvia luovutuksia eikä sellaista suoraan lakiin perustuvaa oikeuksien siirtymistä, josta TekijäL 40 b §:ssä on kyse. Asiaa koskeva direktiivi lähtee siitä, että työsuhteessa tapahtuneen ohjelmointityön osalta kaikki taloudelliset oikeudet siirtyvät yksin työnantajalle, ellei toisin ole sovittu. Ohjelmistoliiketoiminnan keskeinen tarkoitus on ohjelmistojen tai niiden käyttöoikeuksien luovuttaminen ja ohjelmistojen kehittäminen. Oikeuskirjallisuudessa on esitetty, että tietokoneohjelmoinnin alalla oikeudet siirtyvät työsuhteessa laajasti.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että tietokoneohjelman tekijänoikeus on siirtynyt Kuopion kaupungille mukaan lukien oikeus muuttaa tietokoneohjelmaa ja luovuttaa se edelleen.

3. Onko hakijoilla tekijänoikeudet koko TieTuS -ohjelmaan?

Tekijänoikeusneuvosto viittaa vastaukseen 1.

4. Onko hakijoilla tekijänoikeudet ohjelman sisältöön?

Tekijänoikeusneuvosto viittaa sekä hakijoiden että M.M.:n kertomuksiin siitä, että tietokoneohjelmaan liittyvä ohjeistus- eli testiosion materiaali (ss. 32-55 monisteessa TieTuS - tietoturva ja tietosuoja tervedenhuollossa/ohjeistus ja testi) on A.A.:n ja N.N.:n laatimaa, ja näin ollen tekijänoikeus tähän materiaaliin on yksin heillä. Kuten aiemmin todettu A.A.:n ja N.N.:n laatima ohjeistus- ja testiosio nauttii itsenäistä suojaa tekijänoikeudellisesti suojattuna kirjallisena teoksena.

5. Koska ohjelmaa ei tehty työtehtävien täyttämiseksi, vaan omaehtoisessa opiskelussa, onko Kuopion kaupungin atk-keskuksella luovutusoikeus ohjelmaan? Voisiko atk-keskus luovuttaa ohjelman ilman sisältöä, jos hakijoilla on tekijänoikeudet sisältöön? Erillistä sopimusta käyttöoikeudesta tai tekijänoikeuksista ei ole tehty.

A.A. ja N.N. laativat kirjallisen teoksen omaehtoisesti opiskellen ja tekijänoikeus on heillä yhteisesti. Heidän oikeutensa eivät ole siirtyneet Kuopion kaupungille, joka tarvitsee luovutusta varten hakijoiden suostumuksen.

M.M.:n asemaa tulee tarkastella tietokoneohjelman tekijänä, jonka osalta tekijänoikeudet ovat siirtyneet työnantajalle.

Tietokoneohjelman luovuttaminen ilman siihen liittyvää tekstiosiota on tekijänoikeudelliselta kannalta mahdollista. Onko kyseinen erillisluovutus teknisesti toteutettavissa, ei ole tekijänoikeusneuvoston arvioitava seikka.

6. Onko hakijoilla ohjelman suunnittelijoina tai "keksijöinä" oikeus korvaukseen, jos ohjelma luovutetaan ulkopuoliselle taholle ja sitä markkinoidaan ja luovutetaan vielä muille eli ohjelmasta tulisi markkinoitava tuote? Ulkopuolinen taho tulisi saamaan ohjelmasta taloudellista hyötyä. Lisäksi ohjelmaa käytettäisiin laajemmassa tarkoituksessa kuin mihin se on luotu. Myös Kuopion kaupunki saisi hyötyä, koska se saisi päivitykset joutumatta maksamaan erillistä korvausta.

Kyseinen tietokoneohjelman tekijänoikeuden luovutus Kuopion kaupungin toimesta vaatii kokoomateokseen liitetyn kirjallisen teoksen tekijöiden eli A.A.:n ja M.M.:n luvan. Suostumuksensa antamiseksi A.A. ja N.N. voivat asettaa ehtoja, joista heidän tulee sopia luovuttajan kanssa. Miten hakijoiden kysymyksessä esittämänsä seikat vaikuttavat lupaehtojen muotoutumiseen, on osapuolten välisissä mahdollisissa sopimusneuvotteluissa sovittava asia.

7. Jos korvausvelvollisuus on, onko korvausvelvollinen kaupunki vai Navicre Oy?

TekijäL 57 §:n mukaan joka vastoin tekijänoikeuslakia käyttää teosta on velvollinen suorittamaan tekijälle kohtuullisen hyvityksen.

Jos teosta käytetään tahallisesti tai tuottamuksesta, hyvityksen lisäksi on suoritettava korvaus kaikesta muustakin menetyksestä, myös kärsimyksestä ja muusta haitasta.

Jos jollain muulla menettelyllä on syyllistytty rikoslain 49 luvun 1 §:n mukaan rangaistavaan tekoon (tekijänoikeusrikos), on syyllinen velvollinen suorittamaan tekijälle korvauksen rikoksesta aiheutuneesta menetyksestä, kärsimyksestä ja muusta haitasta (TekijäL 57 § 3 mom.). Lisäksi voi tulla kysymykseen vahingonkorvaus.

TekijäL 60 b §:n mukaan on tekijällä tai hänen edustajallaan on loukkauksen jatkamisen kieltämiseksi oikeus ajaa kannetta sitä vastaan, joka saattaa tekijänoikeutta loukkaavaksi väitettyä aineistoa yleisön saataviin. Nämä ja muut tekijänoikeuden toteuttamiseen liittyvät prosessuaaliset säännökset ovat tekijänoikeuslain 7 luvussa.

8. Onko meillä tekijöinä oikeus Navicre Oy:n saamaan taloudelliseen hyötyyn eli kuuluisiko meidän saada tietty rahallinen osa yhtiön myymistä ohjelmista?

Tekijän kanssa on sovittava käytön ehdoista. Käytännössä tämä tavanomaisesti tapahtuu sopimalla luovuttamisen ehdoista tekijänoikeuden luovuttajan kanssa. Tekijänoikeusneuvosto viittaa kohdan 7 vastaukseen ja siinä olevaan mainintaan kohtuullisesta hyvityksestä ja vahingonkorvauksesta.

9. Kuuluuko opinnäytetyö tässä tapauksessa tekijöilleen? Entä tietojenkäsittelytieteen opiskelijan työ, kun hän teki ohjelmointityön kaupungin tietokantaan?

Tekijänoikeusneuvosto viittaa vastaukseen 1.

10. Voisivatko hakijat hakea ohjelmalleen lisenssi- tai muuta suojaa?

Tietokoneohjelmia ei lähtökohtaisesti voi suojata esim. patentein tai muullakaan hakemuksenvaraisella suojamuodolla. Tekijänoikeusneuvosto ei ota kantaa muuhun kuin tekijänoikeudelliseen suojaan.

Puheenjohtaja

Niklas Bruun

Sihteeri

Mikko Huuskonen

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Niklas Bruun (puheenjohtaja), Tuula Hämäläinen, Satu Kangas, Päivi Liedes, Elina Mäntylä, Kirsi-Marja Okkonen, Tytti Peltonen, Pekka Pulkkinen, Maria E. Rehbinder, Risto Ryti, Tommi Saarikivi, Pekka Sipilä, Markku Uotila ja Martti Virtanen.